Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Голова приймальної комісії
проф. Безлюдний О.І.
«23» 03 2020 р.

ПРОГРАМА ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

Українська мова і література з методиками навчання
ОС магістр
термін навчання 1 рік 4 місяці
Спеціальність 014.01 «Середня освіта. Українська мова і література»
Освітня програма Середня освіта (Українська мова і література. Інклюзивна освіта) другого рівня вищої освіти (магістр)
(денна/заочна форма навчання)

Умань-2020

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Основною метою вступного екзамену з української мови і літератури та методик їх навчання в педагогічному університеті є перевірка загальнотеоретичної філологічної підготовки вступників до магістратури.

Абітурієнт повинен **знати:**

– основні напрями дослідження звукової будови мови;

– особливості лексичної системи української та польської мов;

– основні напрями дослідження граматичної будови мови;

– різновиди комбінаторних модифікацій;

– історичні та позиційні зміни голосних і приголосних звуків (фонем);

– лексико-семантичні розряди (групи) і структурно-семантичні типи лексичних та граматичних одиниць, принципи їх класифікації;

– диференційні ознаки різних типів мовних одиниць;

– історію становлення фонетики сучасної української мови, лексикології, фразеології, морфології, синтаксису, пунктуації;

– принципи і правила української орфографії та пунктуації;

– родові, видові та жанрові особливості художньої літератури;

– поняття: тема, ідея, конфлікт, композиція, сюжет твору; літературний образ, портрет;

– тропи: епітет, метафора, порівняння, гіпербола, метонімія, антитеза, рефрен, алегорія;

– твори української літератури, їх ідейно-тематичне спрямування, жанрову специфіку, композиційно-сюжетну структуру, систему образів;

– методи і прийоми успішного навчання рідної мови, польської мови та української літератури у школі, гімназії, ліцеї, коледжі;

– чинні програми, підручники, психологічні основи і загальнодидактичні принципи навчання мови;

– основи спеціальних знань і вмінь, необхідних для активної професійної та суспільної діяльності майбутніх фахівців спеціальної освіти;

– теоретичні засади видів психофізичних порушень та їх вплив на

психічний розвиток дитини;

– принципи організації корекційно-розвиткового навчання дітей з особливими освітніми потребами;

Абітурієнт повинен **вміти**:

– аналізувати мовні явища, систематизувати їх, робити висновки та узагальнення;

– визначати різні види асиміляції, дисиміляції, чергування та аналізувати їх;

– встановлювати лексико-семантичні розряди (групи) і структурно-семантичні типи лексичних та граматичних одиниць та аналізувати їх;

– виділяти диференційні ознаки різних типів мовних одиниць;

– виконувати всі види мовних розборів слів, словосполучень, речень;

– обґрунтовувати різні типи орфограм та пунктограм;

– визначати родові, видові та жанрові особливості художньої літератури;

– характеризувати поняття: тема, ідея, конфлікт, композиція, сюжет твору; літературний образ, портрет;

– визначати тропи;

– характеризувати твори української літератури, визначати їх ідейно-тематичне спрямування, жанрову специфіку, композиційно-сюжетну структуру, систему образів;

– використовувати теоретичний матеріал на уроках рідної мови та української літератури;

– визначати та аналізувати методи і прийоми навчання рідної мови, польської мови та української літератури;

– характеризувати навчально-методичну літературу;

– співвідносити теоретичні знання з практичними завданнями;

– використовувати мовний матеріал лінгвокраїнознавчого мінімуму із соціально-побутової, соціально-культурної та ділової сфери спілкування;

– визначати зміст, основні форми та методи навчально-виховної роботи в умовах спеціальної освіти;

– добирати сучасні методи психодіагностичної, психокорекційної, психотерапевтичної, психореабілітаційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВТУПНИКІВ

Рівень		*Бали*	*Характеристика усних відповідей*
Не склав		0 – 99	Абітурієнт називає деякі поняття з української та польської мов, за допомогою екзаменатора визначає поодинокі ознаки мовних одиниць. З української літератури називає деяких письменників та поетів.
Склав	Початковий	100	Абітурієнт виявляє поверхові знання навчальної програми; не вміє виділити теоретичний і фактичний матеріал; неправильно відповідає на запитання; допускає грубі порушення норми літературної мови. Абітурієнт виявляє поверхові знання з педагогіки спеціальної.
		101 – 109	Абітурієнт виявляє поверхові знання навчальної програми; не вміє виділити теоретичний і фактичний матеріал; непослідовно і невпевнено відповідає на запитання; допускає грубі порушення норми літературної мови. Абітурієнт виявляє поверхові знання з педагогіки спеціальної.
		110 – 119	Абітурієнт виявляє поверхові знання навчальної програми; не вміє виділити теоретичний і фактичний матеріал; непослідовно і невпевнено відповідає на запитання; допускає порушення норми літературної мови. Абітурієнт виявляє поверхові знання з педагогіки спеціальної.
	Середній	120 – 129	Абітурієнт виявляє знання **і** розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає значні

			помилки в мовленнєвому оформленні.
	Середній	130 – 139	Абітурієнт виявляє знання **і** розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає помилки в мовленнєвому оформленні.
		140 – 149	Абітурієнт виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає помилки в мовленнєвому оформленні. Абітурієнт частково розкриває питання при допомозі викладача. Абітурієнт виявляє знання **і** розуміння основних положень з педагогіки спеціальної, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння.
	Достатній	150 – 159	Абітурієнт виявляє достатні знання **і** розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Абітурієнт уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал.
		160 – 169	Абітурієнт виявляє достатні знання **і** розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Абітурієнт уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки. Абітурієнт виявляє достатні знання **і** розуміння основних положень з педагогіки спеціальної; виявляє повне розуміння матеріалу, уміє виділити теоретичне і фактичне

			в матеріалі
		170 – 179	Абітурієнт виявляє достатні знання **і** розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Абітурієнт уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки, виявляє частково евристичний інтерес.
	Високий	180 – 189	Абітурієнт ґрунтовно і повно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами **і** концепціями, логічно **і** послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціально-педагогічних явищ, наводить приклади соціально-педагогічних досліджень.
		190 – 199	Абітурієнт ґрунтовно і повно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами **і** концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціально-педагогічних явищ, наводить приклади соціально-педагогічних досліджень та з власного соціально-педагогічного досвіду. Абітурієнт застосовує теоретичні знання для аналізу психолого-педагогічних явищ.
		200	Абітурієнт ґрунтовно, повно та послідовно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами **і** концепціями, логічно **і** послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціально-

			педагогічних явищ, наводить приклади соціально-педагогічних досліджень та з власного соціально-педагогічного досвіду. Абітурієнт ґрунтовно, повно та послідовно викладає навчальний матеріал з педагогіки спеціальної; володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями.

СТРУКТУРА ОЦІНКИ

Питання екзаменаційного білета оцінюється за шкалою від 100 до 200 балів. Загальна оцінка за вступне випробування визначається як середнє арифметичне оцінок за кожне питання поділене на кількість питань екзаменаційного білету.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА

ВСТУП

Українська мова – національна мова українського народу.

Походження і розвиток мови української народності і нації. Українська мова серед інших слов'янських мов. Спільні й відмінні фонетичні, лексичні та граматичні ознаки.

Сучасна українська літературна мова.

Мовна норма та її соціальне значення.

Основні стилі сучасної української літературної мови.

Територіальні діалекти української мови.

ФОНЕТИКА І ФОНОЛОГІЯ

Предмет фонетики. Фонетичне членування мовного потоку. Склад як частина фразового такту. Український складоподіл. Наголос. Ознаки українського наголосу. Енклітики й проклітики. Загальна характеристика та класифікація мовних звуків. Голосні звуки сучасної української літературної мови. Артикуляційна класифікація голосних звуків. Зміни голосних звуків у потоці

мовлення. Приголосні звуки. Артикуляційно-акустична характеристика приголосних звуків. Палаталізація приголосних звуків. Акомодація, асиміляція і дисиміляція приголосних у потоці мовлення. Спрощення в групах приголосних. Походження приголосних звуків. Фонетична транскрипція. Фонематична транскрипція.

ФОНОЛОГІЧНА СИСТЕМА СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Поняття про фонему. Функції фонем. Фонеми і варіанти фонем. Головний вияв і варіанти голосних фонем. Головний вияв і варіанти приголосних фонем. Фонематична транскрипція. Чергування фонем. Найдавніші чергування голосних. Чергування |о| та |е| з |і|. Чергування |о| та |е| з фонемним нулем. Чергування |е| - |о| після шиплячих приголосних та після (і). Чергування голосних у звукосполученнях |ри|, |ли| – |ро|, |ло| – |р′і|, |л′і|. Чергування |і| - |й| та |у| -|в|. Чергування приголосних фонем. Чергування задньоязикових |к|, |х| і глоткового |г| із шиплячими |ч|, |ш|, |ж|. Чергування |к|, |х|, |г| із |ц′|, |с′|, |з′|. Чергування твердих і м’яких передньоязикових відповідників. Чергування приголосних передньоязикових зубних із шиплячими. Чергування однієї приголосної фонеми із звукосполученням приголосних.

ОРФОЕПІЯ

Поняття про орфоепію. Вимова голосних. Вимова приголосних.

Вимова звукосполучень приголосних. Уподібнювальна палаталізація передньоязикових приголосних у звукосполученнях. Вимова слів іншомовного походження.

ГРАФІКА Й ОРФОГРАФІЯ

Звуки й букви.Співвідношення між буквами українською алфавіту і звуками української літературної мови. Особливості українського алфавіту у порівнянні з російським. Принципи українською правопису.Позначення на письмі змінених при словотворенні приголосних звуків. Подовження та подвоєння приголосних. Вживання м’якого знака й апострофа. Правопис слів іншомовного походження. Правопис прізвищ українського походження. Правопис складних слів. Правила переносу слів з рядка в рядок. Графічні скорочення.

ЛЕКСИКОЛОГІЯ

Предмет лексикології. Слово як одиниця мови. Значення слова і поняття. Багатозначність слів у сучасній українській мові. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Формування української лексики. Активна і пасивна лексика в сучасній українській мові. Склад української лексики з стилістичного погляду.

ФРАЗЕОЛОГІЯ

Предмет фразеології. Типи фразеологічних одиниць. Структурно-семантична характеристика фразеологізмів. Синтаксична роль фразеологізмів.

ЛЕКСИКОГРАФІЯ

Предмет лексикографії. Типи словників.

МОРФЕМНА СТРУКТУРА СЛОВА

Поняття морфеми. Корінь слова. Слова спільного кореня. Афікси. Типи афіксальних морфем. Словотворчі (деривативні) і граматичні афікси. Основа слова і закінчення (флексія). Зміни в морфемній будові слова.

СЛОВОТВІР

Об'єкт і завдання словотвору. Словотвірна структура слова в українській мові. Поняття твірної основи. Словотвірне значення слова. Способи словотвору. Словотвірний тип. Продуктивність словотвірного типу. Способи словотвору. Осново- і словоскладання. Абревіація. Морфологічно-синтаксичний спосіб словотвору. Лексико-синтаксичний спосіб словотвору. Лексико-семантичний спосіб словотвору.

Творення іменників.

Структура іменникових основ. Суфіксальний словотвір іменників. Префіксальний словотвір іменників. Префіксально-суфіксальний спосіб творення іменників. Іменники безафіксного творення (нульова флексія).

Словесний наголос в афіксальних утвореннях іменників.

Творення складних іменників. Творення складноскорочених іменників.

Творення прикметників

Способи творення. Суфіксальний спосіб. Префіксальний спосіб. Префіксально-суфіксальний спосіб. Творення складних прикметників. Перехід інших частин мови в прикметники.

Творення дієслів

Способи творення дієслів.

Творення прислівників.

Способи творення прислівників. Перехід інших частин мови у прислівники.

ГРАМАТИКА

Граматичне значення. Граматична форма. Граматична категорія.

Основні способи вираження граматичних значень слова в українській мові.

МОРФОЛОГІЯ

Предмет морфології. Основні поняття морфології. Частини мови і принципи виділення їх.

Іменник

Загальне значення іменника і його граматичні ознаки. Семантико-граматичні категорії іменника. Категорія збірності й одиничності. Категорія істот і неістот.

Гратичні категорії іменника.

Категорія роду. Категорія числа. Категорія відмінка. Основні значення відмінків.

Відмінювання іменників. Поділ іменників на відміни. Форми іменників першої відміни. Форми іменників другої відміни. Форми іменників третьої відміни. Форми іменників четвертої відміни. Відмінювання іменників множинної форми. Незмінювані іменники Субстантивація.

Прикметник

Значення прикметника, його граматичні ознаки. Розряди прикметників за значенням. Ступені порівняння якісних прикметників.

Відмінювання прикметників.

Повні й короткі прикметники. Тверда й м’яка група прикметників. Відмінкові форми прикметників. Ад’єктивація.

Числівник

Значення числівника і його граматичні ознаки. Розряди числівників за значенням і граматичними ознаками. Кількісні числівники. Порядкові числівники. Групи числівників за будовою. Відмінювання числівників.

Займенник

Значення займенників. Співвідношення займенників з іншими частинами мови. Групи займенників за значенням. Відмінювання займенників. Перехід займенників в інші частини мови. Вживання інших частин мови в ролі займенників (прономіналізація).

Дієслово

Значення і граматичні ознаки дієслова. Дві основи дієслова. Структурні класи дієслів. Категорія виду. Творення корелятивної видової пари. Перфективація. Імперфективація. Категорія перехідності(неперехідності). Категорія дієслівного стану. Категорія особи. Безособові дієслова. Категорія часу. Вживання часових форм. Категорія способу.

Дієприкметник . Загальне значення, морфологічні ознаки та синтаксична роль. Активні і пасивні дієприкметники, їх творення. Відмінювання дієприкметників. Правопис дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові дієслівні форми на -но, -то.

Дієприслівник. Загальне значення, морфологічні ознаки та синтаксична роль. Дієприслівники недоконаного і доконаного виду, їх творення. Правопис дієприслівників. Дієприслівниковий зворот.

Прислівник

Значення прислівника, його граматичні ознаки. Розряди прислівників за значенням. Морфологічний склад прислівників. Адвербіалізація. Правопис прислівників.

Прийменник

Загальні відомості про прийменник. Вживання прийменників з відмінковими формами іменників та субстативованих слів. Групи прийменників за походженням і морфологічним складом.

Сполучннк

Сполучник як службова частина мови. Сполучники сурядності і підрядності. Морфологічний склад сполучників.

Частка

Загальне поняття про частки. Формотворчі і словотворчі частки. Модальні

(фразові) частки. Правопис часток. Партикуляція.

Вигук

Загальне поняття про вигук. Групи вигуків за значенням. Звуконаслідування Інтер'єктивація.

СИНТАКСИС

Поняття про словосполучення. Типи словосполучень.

Речення

Поняття про речення. Ознаки речення. Зовнішньо-синтаксична структура речення. Основні ознаки речення. Класифікація речень за метою висловлення.

Просте речення

Внутрішньо-синтаксична структура речення. Двоскладні речення. Головні члени двоскладного речення. Другорядні члени речення.

Синтаксичне й актуальне членування речення

Односкладні речення. Неповні та еліптичні речення. Нечленовані конструкції (слова-речення).

Просте ускладнене речення

Поняття про просте ускладнене речення. Речення з однорідними членами. Речення з відокремленими членами. Речення з відокремленими означеннями. Відокремлені прикладки. Відокремлені обставини. Відокремлені додатки. Речення, ускладнені вставними і вставленими конструкціями. Звертання.

Складне речення

Складне речення як синтаксична одиниця. Поняття про складне речення. Засоби поєднання частин складного речення. Основні типи складних речень. Складносурядне речення. Засоби поєднання предикативних частин складносурядних речень. Класифікація складносурядних речень.

Складнопідрядне речення. Принципи класифікації складнопідрядних речень. Структурно-семантичні типи складнопідрядних речень. Складнопідрядні речення нерозчленованої структури. Складнопідрядні речення з підрядними субстантивно-атрибутивними. Складнопідрядні речення з підрядними займенниково-співвідносними. Складнопідрядні речення з підрядними з'ясувальними. Складнопідрядні речення розчленованої структури.

Складнопідрядні речення з підрядними часу. Складнопідрядні речення з підрядними умови. Складнопідрядні речення з підрядними мети. Складнопідрядні речення з підрядними причини. Складнопідрядні речення з підрядними місця. Складнопідрядні речення порівняльні. Складнопідрядні речення допустові. Складнопідрядні речення наслідкові. Складнопідрядні речення з підрядними супровідними. Безсполучникові складні речення. Складні безсполучникові речення з однотипними частинами. Складні безсполучникові речення з різнотипними частинами. Розділові знаки у безсполучниковому складному реченні.

Складні синтаксичні конструкції

Загальні відомості. Безсполучникові багатокомпонентні речення. Складносурядні багатокомпонентні речення. Складнопідрядні багатокомпонентні речення. Складні багатокомпонентні речення з різними типами зв'язку. Період.

Конструкції *з* чужим мовленням

Загальні відомості. Пряма мова. Непряма мова. Невласне пряма мова. Діалог. Цитата.

Складне синтаксичне ціле

Поняття про складне синтаксичне ціле. Засоби зв'язку між компонентами складного синтаксичного цілого. Структурні типи складних синтаксичних цілей.

Пунктуація

Принципи української пунктуації. Система розділових знаків.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Лінгвістичні основи навчання рідної мови. Основні аспекти навчання рідної мови. Комунікативне спрямування у навчанні рідної мови. Закономірності навчання рідної мови. Дидактичні основи навчання рідної мови. Формування мовленнєвих умінь і навичок учнів.

Зміст і організація навчання рідної мови у школах нового типу

Зміст і принципи побудови курсу «Рідна мова». Основні етапи вивчення рідної мови. Варіативність структури і змісту курсу "Рідна мова" в 5-9 і 10-11 класах.

Поглиблений курс рідної мови. Факультативні та спеціальні курси рідної мови Особливості уроку рідної мови у школах нового типу. Вивчення програмового матеріалу з рідної мови укрупненими частинами.

Особливості засвоєння лінгвістичної теорії

Спадкоємність і перспективність у засвоєнні фонетики і графіки. Особливості засвоєння лексики. Особливості засвоєння фразеології. Основні поняття граматики. Особливості вивчення морфології. Особливості вивчення синтаксису. Навчання орфографії та пунктуації.

Словникова робота на уроках рідної мови

Лінгводидактичні основи рідної мови. Зміст і форми словникової роботи.

Робота над лексичними помилками. Словникові вправи.

Робота над зв'язним мовленням

Основні напрями і принципи роботи над зв'язним мовленням. Робота над текстом. Методика роботи над усним і писемним висловлюванням. Перекази. Учнівські твори. Шляхи попередження мовних і мовленнєвих помилок.

Основні напрями роботи з стилістики

Лінгвістичні основи методики стилістики. Функціонально-стилістичне спрямування у вивченні мовних явищ. Опрацювання стилів мовлення у 5-7 класах. Узагальнення і систематизація набутих знань із стилістики. Стилістичні уміння. Стилістичні вправи.

Удосконалення знань, умінь і навичок з мови у старших класах

Основні форми занять з мови у старших класах. Особливості уроків з рідної мови в 10-11 класах. Робота над мовою художніх творів.

Позакласна робота з рідної мови

Роль і місце позакласної роботи з рідної мови у школах нового типу. Зміст позакласної роботи. Система позакласної роботи.

Професійна підготовка студентів-філологів до роботи в школах різних типів

Проблема вдосконалення змісту курсу «Методики навчання української мови в середній школі». Роль лекційних занять у підготовці студентів-філологів до

засвоєння теоретичних основ навчання мови в школах різних типів.

Формування у майбутніх учителів творчого, самостійного мислення на практичних заняттях спецкурсу.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Фольклор і фольклористика

Поняття фольклору, усна народна творчість, народна словесність, народнопоетична творчість, усна народнопоетична творчість. Фольклористика як наука, її галузі.

Усна народна творчість і професійна література. Спільне та відмінне між ними. Специфічні риси фольклору: колективність, народність, імпровізованість, варіантність, традиційність. Своєрідна форма виконання фольклорних творів. Образи. Філософія часу.

Проблеми періодизації фольклору, складність її вирішення. Основні періоди фольклору. Напрями і школи у фольклористиці.

Фольклорні жанри.

Давня українська література.

Проблеми періодизації літератури XI – XVIII ст. основні хронологічні, стильові, тематичні параметри літературного процесу.

Літописання. «Повість минулих літ». Своєрідність стилю.

Ораторська й учительська проза. Слово о «Законі і благодаті» митрополита Іларіона. «Повчання» Володимира Мономаха: жанровий зміст, вираження психологічного стану автора місце біографічних елементів у структурі твору.

Києво-Печерський патерик. Історія формування і функціонування тексту.

Література «орнаментального стилю» (Д. Чижевський) «Слово о полку Ігоревім». Історична основа тексту сюжету. Проблематика вивчення. Поетика «Слова…».

Основні тенденції XIV – XV ст.

Перше українське відродження (М. Грушевський) кінця XIII – початку

XVII ст. Його літературні риси.

Полемічна література, її джерела. Основні полемічні твори та їх автори. Літературний портрет І. Вишенського.

Українське віршування кінця XVI – початку XVII ст.

Література бароко. Модифікація жанрів як результат взаємодії візантійської поетики з реформаційно-ренесансними ідеями. Вірші І.Величковського, поетика Ф. Прокоповича. Метафізична лірика Кирила-Транквіліона Ставровецького.

Козацькі літописи. Літописи Самовидця, Г. Граб'янки, С. Величка. Стильова поліфонія принципи творення образів історичних осіб.

Українська драма XVII – XVIII ст. Основні тематичні цикли. Роль Ф. Прокоповича у реформуванні барокової драми. Новаторський характер трагікомедії Феофана Прокоповича «Володимир» її місце у розвитку української історичної драми.

Творчість Г. Сковороди. Барокові ознаки «Саду божественних пісень». Перед романізація Сковороди.

Історія Русів – підсумок розвитку барокової історіографії. Образ української історії. Зв'язок з традицією.

Українська література XIX ст.

Поняття «нова українська література». Періодизація нової української літератури.

Основні закономірності першої половини XIX ст. Роль періодичних видань в організації літературного життя України.

Особливості жанрової моделі в українській літературі першої половини XIX ст. Концепція зображення людини. Фольклоризм як одна із визначальних ознак літератури, один із факторів оновлення її ідейно-історичного змісту.

Роль І.Котляревського в становленні нової української літератури. Бурлеск як стильова домінанта. Ідейно-естетичне переосмислення старої традиції в «Енеїді» Котляревського.

Українська байка 10-30-х років XIX ст. (П. Гулак-Артемовський, П. Білецький-Носенко, Л. Боровиковський, Є. Гребінка та ін.).

Синкретизм літературних напрямів течій і стилів в українській літературі до шевченківського періоду.

Сентиментально-преромантична стильова течія. Творчість Г. Квітки-Основ'яненка.

Романтичний тип творчості. Основні літературні та політичні гуртки романтичної орієнтації («Харківська школа романтиків», «Кирило-Мефодіївське братство», «Руська трійця»).

Основні тенденції розвитку романтизму в західноукраїнських землях. Альманах «Русалка Дністровая»: історія видання, зміст, суспільно-історичне та культурне значення книги.

Творчість Т. Шевченка – найважливіший етап у становленні нової української літератури. Центральне місце поезії Шевченка в українському літературному процесі 40-50-х років XIX ст., і її вплив на тогочасну і наступну поезію. Проблема періодизації творчості Шевченка. Шевченко як творець національної свідомості українського народу, «батько нації». Шевченко – основоположник української літературної мови. Соціальний пафос творчості Шевченка. Футурологічні мотиви в творчості Шевченка. Апофеоз жіночого начала в творчості Шевченка. Естетичний ідеал Шевченка. Синкретизм творчих напрямків у поезії митця. Стильове розмаїття. Новаторство Шевченка в галузі ритміки, строфіки, фоніки. Світове значення творчості Шевченка. Вплив Шевченка на українську та всі слов'янські літератури.

Ідейно-тематичні та жанрові пошуки української прози 50-60 рр. XIX ст.

Народні оповідання Марка Вовчка – нове явище в європейській літературі. Жанр героїко-романтичної повісті-казки у прозі Марка Вовчка. Особливості індивідуального стилю письменниці.

Роман «Люборацькі» А. Свидницького – перший український роман. Історія написання і видання твору, особливості жанру і композиції.

Творчість П. Куліша. Світоглядні позиції письменника та його літературно-видавнича діяльність. Жанрово-стильове багатство поезій П. Куліша. «Чорна рада» – перший історичний роман в українській літературі. Складність проблематики, особливості композиції.

Суспільно-політичні та літературно-естетичні погляди Ю. Федьковича. Основні мотиви лірики поета. Новаторство прози. Особливості стильової манери письменника.

Національний характер байок Л. Глібова. Жанрова своєрідність, актуальність тематики і проблематики. Особливості гумору й сатири.

Фольклорна основа балад С. Руданського. Громадські та інтимні мотиви лірики поета. Жанр гуморески («співомовки») у творчості С. Руданського.

Розширення тематичних та жанрово-стильових меж прози 70-80-х років XIX ст. Еволюція жанру повісті. Становлення соціально-психологічного роману.

Проблематика, композиційні особливості, поетика повістей І. Нечуя-Левицького. Особливості гумору, комізм ситуацій, індивідуальна своєрідність характерів. Історичні романи «Князь Єремія Вишневецький», «Гетьман Іван Виговський».

Природа людської душі у прозі Панаса Мирного. Романи «Хіба ревуть воли, як ясла повні» та «Повія»: історія створення, проблематика, особливості сюжету та композиції, система образів.

Жанрово-стильова різноманітність поезії Б. Грінченка. Світ дитини у малій прозі письменника. Сатиричні оповідання письменника.

70-90-ті роки – новий етап у розвитку української поезії. Жанрова своєрідність, епічність зображення, ритміко-інтонаційна багато вимірність.

Суспільно-політичні та естетичні погляди Я. Гоголева. Основні мотиви творчості поета.

І. Манжура – поет українського степу. Соціальні мотиви творчості поета. Віршована обробка фольклорних мотивів.

Еволюція світогляду та літературно-естетичних позицій П. Грабовського. Тема тяжкого становища трудового люду в поезіях митця.

Розвиток українського театру в 70-90-х роках. Розвиток жанрів соціально-побутової драми. Виникнення соціально-психологічної драми.

Новаторство поезії М. Старицького. Театральна діяльність М. Старицького. Тематика і проблематика «сільських» п’єс. Історичні драми

Старицького.

І. Карпенко-Карий як реформатор української драми. Соціально-побутова драма «Бурлака» – нове явище в українській літературі. Актуальність проблематики. Психологізм соціально-побутової драми «Безталанна». «Драми стяжання»: жанр комедії у творчості І. Карпенко-Карого. Історична тематика у творчості драматурга.

Розвиток західноукраїнської прози 70-90-х років. Локальність «галицької» тематики, загальнолюдський характер, малої прози М. Павлика, С. Коваліва, Т. Бордуляка. Емігрантська тематика західноукраїнської прози.

Суспільно-політичні, філософські та естетичні погляди І. Франка. Збірка «З вершин і низин» як етапне явище української літератури. «Зів'яле листя» – вершина ліричної творчості письменника, концепція ліричного героя, філософія життя і смерті в ліричній драмі Франка. Проблематика і жанрова різноманітність поем І. Франка. Жанрово-тематична різноманітність прози письменника, робітнича тематика в малій прозі митця. Проблема інтелігенції і народу в романі «Перехресні стежки». Соціально-психологічна драма «Украдене щастя». Фольклорна основа твору, художня своєрідність і сценічність.

Українська література XX ст.

Література XX ст. – новий етап в історії українського письменства. Постання нового типу художньої свідомості, відповідного принципам само тотожності таланту. Проблема періодизації української літератури XX ст.

Поєднання традицій та нових, модерністських, віянь в українській літературі. Онтологічні джерела українського модернізму: перехрестя європейської «філософії життя» та української «філософії серця». Проблема українського модернізму в критичні рецепції та літературознавчих дослідженнях (Я. Луцький, С. Євшан, С. Вороний).

Еволюція М. Коцюбинського від народництва до європейського типу світосприймання – від реалістичної школи XIX ст. до імпресіонізму. Сенсуалістична та емпірична основа стилю. Аналіз імпресіоністичних домінант прози М. Коцюбинського поряд з реалістичними та романтичними.

Творча постать В. Стефаника в контексті українського («Молода Муза») та польського («Молода Польща») модернізму. Своєрідність українського імпресіонізму на відміну від німецького. Стильові особливості новелістики В. Стефаника.

«Аристократизм духу» у творах О. Кобилянської. Зв'язок письменниці з рухом емансипанток. Образи жінок-інтелігенток у творах О. Кобилянської («Людина», «Царівна», «Valse melancolique», «Некультурна», «Ніоба»).

Проблема українського символізму в критичній рецепції та літературознавчих дослідженнях. Обстоювання естетичних засад символізму М. Вороним, молодомузівцями, часописом «Українська хата». Філософські підвалини появи поезій музичного світовідчуття. Поєднання здобутків народнопоетичної творчості, класичної літератури та новітньої модернової поезії у ліриці Миколи Вороного.

Вольові імперативи неоромантичної лірики Лесі Українки. Перехід поетеси від медитативної лірики до ліро-епосу та жанру драматичної поеми. Інтелектуальний пафос, філософська глибина світобачення в драматичних поемах «Одержима», «На полі крові», «В катакомбах». Міфологічна основа «Лісової пісні» Лесі Українки, її філософська ідея, екстраполяція етногенетичних джерел на свідомість людини початку XX століття.

Суперечлива постать В. Винниченка – письменника, політика та революціонера. Ілюзорні спроби поєднання комуністичної доктрини та національної ідеї, обстоювання утопічної теорії «конкордизму». Проблема краси, естетичних потреб та волі до життя у ранній прозі Володимира Винниченка («Краса і сила», «Раб краси», «Голота» та ін.). Драматургія В. Винниченка. Експериментальний характер драм. Тематичне багатство. Інтелектуально-психологічна драма «Чорна Пантера і Білий Ведмідь». Проблематика, ідейне наповнення та система образів драми.

«Сонячні кларнети» Павла Тичини – підсумковий етап ідейно-естетичних пошуків української поезії початку XX століття. Поняття «кларнетизм», як визначення концентрації світотворчої енергії української душі. Синтез різних стильових тенденцій у першій збірці поета.

Загальна характеристика культурного піднесення в Україні періоду «розстріляного Відродження». Літературні угрупування 20-30 років. Літературна дискусія 1925-1928 років, порушення онтологічної проблеми: бути чи не бути українській літературі, українській культурі, українській нації.

Основні літературні організації 20-х років: «Аспис», «Плуг», «Гарт», «Молодняк», ВАПЛІТЕ, ВУСПП, Марс. Ліквідація літературних організацій і створення спілки письменників України.

Критичний струмінь у викривальній прозі Миколи Хвильового («Іван Іванович», «Повість про санаторій ну зону» та ін.). Порушення важливих проблем національно-культурного відродження України у «незакінченому» романі «Вальдшнепи» суголосних з дискусійними статтями письменника («Камо грядеши», «Апологети писаризму», «Україна чи Малоросія»).

Актуальність мовної проблематики в Україні, розкриття її в комедії Миколи Куліша «Мина Мазайло». Звернення автора до традицій світової драматургії («Буржуа-шляхтич» Мольєра).

Патріотична лірика В. Сосюри («Любіть Україну», «Солов'їні далі, солов'їні…»). Глибокий ліризм та щирість відчуттів, народність образотворення. Несправедлива критика вірша «Любіть Україну» в роки сталінщини.

Висока культура поетичного мовлення «неокласиків», уміння поєднати творчу традицію класики з модерними шуканнями. Творчість М. Рильського 20-х років (збірки «Під осінніми зорями», «Синя далечінь», «Крізь бурю й сніг», «Де сходяться дороги», «Гомін і відгомін»). Рух від романтичних візій до строгої «неокласичної» лірики. Філософська наснаженість творчості поета, широке використання класичних віршованих форм.

Репресії 1933-1937 років. Впровадження соціалістичного реалізму як єдиного методу літератури.

Пожвавлення літературного процесу в роки Другої світової війни.

Література Західної України та еміграції 30-40-х років.

Лірика Б.І. Антоновича. Трактування християнства та поганства як рівноправних еманацій єдиного Божественного єства, самоусвідомлення

людини, як однієї з ланок біологічного космосу, подолання часу під час заглиблення поетичної уяви до праоснов буття у збірках «Три перстні», «Книга Лева», «Зелена Евангелія».

«Празька школа» – умовна назва літературного покоління емігрантів міжвоєнного двадцятиліття. Естетична концепція, сукупність мотивів, обстоювання потреби виховання національного чину при визнанні автономності мистецтва. Перегук творчої позиції «празької школи» з генерацією «розстріляного відродження».

Повстання на теренах Західної Німеччини мистецького Українського Руху (МУРу) як спроба зінтегрувати розпорошені сили письменства, що перебували в таборах Ді-Пі. Історичні причини виникнення та діяльності МУРу. Полеміки в середовищі МУРу про шляхи розвитку української літератури. Обґрунтування засад «Великої літератури» та «органічного національного стилю».

Строкатість і нерівномірність розвитку української літератури 60-80-х років.

Тяжіння Михайла Стельмаха до широких епічних полотен. Намагання художнього висвітлення трагічних подій в Україні у романах про сільське життя. Спроба поєднати ментальність українця з класовою ідеологією.

Проблеми історичної пам’яті народу, національного нігілізму та духовного зубожіння сучасника в романі Олеся Гончара «Собор». «Історіографія» роману в долі письменника та в українській літературі. «Собор» як реальність і як художній символ.

Феномен «шістдесятництва» в українській літературі. Історична зумовленість цього явища. Вплив на формування свідомості «шістдесятників» реабілітації репресованої творчої інтелігенції, перекладів західноєвропейських та американської літератур.

«Неонародницька» концепція лірики Василя Симоненка, поєднання публіцистичного дискурсу з традиційною поетикою. Значення творчості митця в національному відродженні української культури. Загальнолюдські цінності в творчості поета.

Прорив нормативності «соцреалізму» Ліною Костенко: історичний роман у віршах «Маруся Чурай». Проблематика твору, його жанрова специфіка. Образна система «Марусі Чурай» в контексті світобачення поетеси.

Неореалістична основа малої прози Григора Тютюнника відображення драматичних колізій життя, відстоювання простої чесної людини в новелістиці Григора Тютюнника.

Український «химерний роман». Історичні джерела та еволюція «Химерної прози». Аналіз прозових творів цього жанру О. Ільченка, В.Земляка, Є. Гуцала (на вибір).

Трагічна доля Василя Стуса в контексті тоталітарного режиму. Концепція «естетики страждання» у філософських поглядах В. Стуса та в його творчості. Рух поета від експериментальних форм («Зимові дерева») до загострення іронії («Веселий цвинтар») та заглиблення в екзистенцій ну проблематику («Палімпсести»).

Трансформація притчевого модусу у прозі В. Шевчука. Міфологічні джерела роману «Дім на горі». Композиція, сюжет твору. Необароко вість і міфологічність образів.

Криза української літератури у 80-ті роки, спроби подолання її. Український неоавангардизм: специфіка угрупувань «Бу-Ба-Бу», «Пропала грамота», «ЛУГОСАД», «Червона фіра» та ін.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Своєрідність методики літератури, як науки, її складові частини і витоки розвитку. Зв’язок методики викладання літератури з іншими науками. Основні проблеми сучасної методики викладання літератури.

Зміст і структура шкільного курсу літератури. Аналіз чинних програм з української літератури.

Завдання літературної освіти. Значення і роль художньої літератури у вихованні національної самосвідомості учнів.

Динаміка естетичного розвитку учнів засобами літератури і робота над художнім словом.

Основні етапи літературного розвитку школярів. Особливості вивчення літератури в 5-8 та 9-11 класах.

Основні принципи викладання літератури. Методи, прийоми і засоби вивчення літератури. Проблемне викладання літератури. Проблемність як дидактична форма вивчення навчального матеріалу. Шляхи створення проблемних ситуацій. Специфіка та ефективність уроку літератури, його мотиваційне забезпечення, структура. Типи уроків української літератури. Проблема типології уроків.

Вступні уроки до вивчення курсу літературний окремих розділів.

Методика проведення уроків вивчення біографії письменника.

Система письмових робіт у різних класах. Методика проведення уроків написання письмових робіт з української літератури.

Семінарські заняття з літератури в старших класах та методика їх проведення.

Підсумкові заняття як завершальний етап вивчення твору чи творчості письменника. Методика проведення підсумкового уроку з української літератури. Особливості уроків позакласного читання та методика їх проведення. Особливості уроків літератури рідного краю та методика їх проведення. Нестандартні форми проведення уроків української літератури.

Методика проведення факультативних занять з української літератури.

Підготовка вчителя до уроку. Основні етапи роботи над художнім твором. Читання програмних творів. Види читання залежно від жанру і обсягу твору, від вікових особливостей дітей.

Шляхи аналізу художнього твору на уроках літератури. Методологія і методика аналізу художнього твору. Методичні прийоми і форми роботи над образом-персонажем. Методика вивчення епічних творів. Особливості вивчення ліричних творів. Специфіка вивчення драматичних творів. Методика вивчення фольклору на уроках літератури в різних класах. Методика вивчення літературно-критичних праць. Формування в учнів теоретико-літературних понять. Наочність на уроках літератури.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

1. Спеціальна педагогіка як наука.

Особливості становлення спеціальної педагогіки в системі наукового знання. Значення спеціальної педагогіки як науки. Види порушень психофізичного розвитку. Інтеграція у сучасній освіті.

2. Основні поняття та завдання спеціальної педагогіки.

Мета, предмет та завдання спеціальної педагогіки. Основні напрями та принципи спеціальної педагогіки. Основні категорії спеціальної педагогіки. Функції спеціальної педагогіки. Структура спеціальної педагогіки.

3. Спеціальна педагогіка в системі наукового знання.

Місце спеціальної педагогіки у системі наукового знання. Спеціальна педагогіка та інші розділи педагогіки. Міждисциплінарні зв'язки спеціальної педагогіки.

4. Методи дослідження у спеціальній педагогіці.

Теоретичні та емпіричні методи дослідження. Діагностика в спеціальній педагогіці та психології. Класифікація порушень у спеціальній педагогіці.

5. Становлення і розвиток наукових основ спеціальної педагогіки.

Соціокультурні основи спеціальної педагогіки. Економічні основи спеціальної педагогіки. Правові основи спеціальної освіти. Клінічні основи спеціальної педагогіки. Лінгвістичні і психолінгвістичні основи спеціальної педагогіки.

6. Історія становлення і розвитку національних систем спеціальної освіти.

Періоди становлення систем спеціальної освіти. Перший період еволюції: від агресії і нетерпимості до усвідомлення необхідності піклування інвалідами. Другий період еволюції: від усвідомлення необхідності піклування інвалідами до усвідомлення можливості навчання глухих і сліпих дітей. Третій період еволюції: від усвідомлення можливості навчання дітей з сенсорними порушеннями до визнання права аномальних дітей на освіту. Четвертий період еволюції: від усвідомлення необхідності спеціальної освіти для окремих

категорій дітей з відхиленнями в розвитку до розуміння необхідності спеціальної освіти для всіх, хто її потребує. Розвиток і диференціація системи спеціальної освіти. П'ятий період еволюції: від рівних прав до рівних можливостей.

7. Основний зміст дидактики спеціальної педагогіки.

Принципи спеціальної освіти. Технології і методи спеціальної освіти. Форми організації спеціальної освіти. Засоби забезпечення корекційно-освітнього процесу в системі спеціальної освіти. Професійна діяльність й особистість педагога системи спеціальної освіти.

8. Освіта осіб з порушеннями розумового розвитку.

Предмет і завдання олігофренопедагогіки. Спеціальна освіта дітей із затримкою психічного розвитку. Освіта осіб з порушенням розумового розвитку (розумовою відсталістю).

9. Освіта осіб з порушеннями мовлення.

Предмет логопедії, її становлення як інтеграційної галузі знань. Анатомо-фізіологічні механізми мови й основні закономірності її розвитку у дітей. Причини мовленнєвих порушень. Основні види мовленнєвих порушень. Система спеціальних закладів для дітей з порушеннями мовлення.

10. Освіта осіб з порушеннями слуху.

Предмет і завдання сурдопедагогіки. Причини порушень слуху, їх діагностика і медична реабілітація. Педагогічна класифікація осіб з недоліками слуху. Історія сурдопедагогіки. Педагогічні системи спеціальної освіти осіб з порушеннями слуху. Спеціальні технічні засоби для осіб з порушенням слуху. Професійна освіта і соціальна адаптація осіб з порушенням слуху.

11. Освіта осіб з порушеннями зору.

Предмет і завдання тифлопедагогіки. Історія тифлопедагогіки. Причини і наслідки порушення зору і способи його компенсації. Дошкільна освіта дітей з порушеннями зору. Навчання дітей з недоліками зору у школі. Профорієнтація, професійна освіта і трудова діяльність осіб з порушеннями зору.

12. Освіта осіб аутистичного спектру.

Поняття про синдром раннього дитячого аутизму й аутистичні риси

особистості. Причини аутизму. Клініко-психолого-педагогічна характеристика. Можливості розвитку, освіти й соціалізації дітей з аутизмом. Корекційно-педагогічна допомога при аутизмі.

13. Освіта осіб з порушеннями опорно-рухового апарату.

Види порушень опорно-рухового апарату. Загальна характеристика порушення опорно-рухового апарату. Структура рухового дефекту. Порушення психіки при дитячому церебральному паралічі. Мовленнєві порушення при дитячому церебральному паралічі. Корекційна робота при порушеннях опорно-рухового апарату. Система спеціалізованої допомоги дітям із порушеннями опорно-рухового апарату.

14. Освіта осіб зі складними порушеннями розвитку.

Поняття про складні порушення розвитку. Основні групи дітей зі складними порушеннями. Завдання психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини із складним дефектом. Психолого-педагогічні основи розвитку й освіти осіб зі складними дефектами. Особливості організації спеціальної освіти для осіб зі складними порушеннями в розвитку.

15. Сучасна система спеціальних освітніх послуг.

Профілактика, рання діагностика і рання комплексна допомога дітям з особливими освітніми потребами. Дошкільна освіта дітей з особливими освітніми потребами. Шкільна система спеціальної освіти. Професійна орієнтація, система професійної освіти осіб з обмеженими можливостями. Спеціальна освіта за кордоном та в Україні. Перспективи розвитку спеціальної освіти в Україні.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бевзенко, С. П. Сучасна українська мова: синтаксис / С. П. Бевзенко, Л. П. Литвин, Г. Семеренко. – К. : Вища школа, 2005. – 267 с.
2. Білоус, П. В. Українська література XI – XVIII століття / П. В. Білоус. – К. : Академія, 2010. – 357 с.
3. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис; Підручник. – К.: Либідь, 1993. –368 с.
4. Глазова О. П. Рідна мова : підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. П. Глазова, Ю. Б. Кузнецов ; наук. ред. І. Вихованець. – К. : Зодіак-ЕКО,

2010. – 224 с. : іл.
5. Заболотний О. В. Рідна мова : підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. В. Заболотний. – К. : Генеза, 2008. – 240 с.
6. Історія української літератури : кінець XIX – поч. XX ст. : в 2 кн. / за ред. О. Д. Гнідан. – К. : Либідь, 2005. – Кн. 1. – 624 с.
7. Історія української літератури : кінець XIX – поч. XX ст. : в 2 кн. / за ред. О. Д. Гнідан. – К. : Либідь, 2006. – Кн. 2. – 496 с.
8. Єрмоленко С. Я., Сичов В. Т. Українська мова: Підруч. для 9-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Грамота, 2009. – 304 с.
9. Єрмоленко С. Я., Сичов В. Т. Українська мова: Підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. (академічний рівень). – К.: Грамота, 2010. – 304 с.
10. Козачук Г. О. Українська мова: Практикум: Навч. посіб. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: Вища шк., 2008. – 414 с.
11. Плющ М. Я. Граматика української мови: морфеміка, словотвір, морфологія / М. Я. Плющ. – К. : Слово, 2010. – 327 с.
12. Програми для середньої загальноосвітньої школи. Рідна мова 5-11 кл. –К.: Перун, 1998. – 78 с.
13. Пентилюк, М. І. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / М. І. Пентилюк. – К. : Ленвіт, 2009. – 400 с.
14. Пульпер, С. О. Методика викладання української літератури в школі / С. О. Пульпер. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2011. – 141 с.
15. Рідна мова: Підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М. І. Пентилюк, І. В. Гайдаєнко, А. І. Ляшкевич, С. А. Омельчук. За редаг. М. І. Пентилюк.– К.: Освіта, 2006.– 272 с.
16. Ситченко А. Л. Методика навчання української літератури в загальноосвітніх закладах / А. Л. Ситченко. – К. : Ленвіт, 2011. – 291 с.
17. Сучасна українська літературна мова / за ред. М. Я. Плющ. – К. : Вища школа, 2009. – 429 с.
18. Тихоша В. І., Плющ Я. М., Караман С. О. Рідна мова : Підруч. для 10 кл. гімназій, ліцеїв та шк.. з поглиб. вивч. укр.. мови. – 2-ге вид. – К.: Освіта, 2006. – 352 с.
19. Українська література XI – XVIII століття : хрестоматія / за ред. П. В. Білоуса. – К. : Академія, 2011. – 682 с.
20. Український орфографічний словник : близько 172000 слів / уклали: В. В. Чумак, І. В. Шевченко, Л. Л. Шевченко, Г. М. Ярун ; за ред. В. Г. Скляренка. – Вид. 7-е, переробл. і допов. – К. : Довіра, 2008.– 983 с. – (Словники України).
21. Український правопис. – К.: Наук. думка, 2003. – 236 с.
22. Кириленко В. Г. Основи корекційної педагогіки в кредитно-модульній системі навчання: навч. посіб / В. Г. Кириленко. – К. : Освіта України, 2010. – 286 с.
23. Колишкін О. В. Вступ до спеціальності «Корекційна освіта» : навч. посіб. / О.В. Колишкін. – Суми : Університетська книга, 2013. – 392 с.

24. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : [монографія] / А. А. Колупаєва. – К. : Самміт-Книга, 2009. – 272 с.
25. Миронова С. П. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвеева. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – 264 с.
26. Миронова С. П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту : монографія / С. П. Миронова. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2007. – 304 с.
27. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / за ред. В. І. Бондаря. – Луганськ : Альма-матер, 2003 – 436 с.
28. Чепка О. В. Сучасні системи спеціальної педагогіки та психології : навчально-методичний посібник / укладач О. В. Чепка. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2015. – 108 с.
29. Бондар В. І. Історія олігофренопедагогіки : підручник / В. І Бондар. –К. : Знання, 2007. – 375 с.
30. Колупаєва А. А. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі / А. А. Колупаєва // Дефектологія. Особлива дитина: навчання і виховання. – 2014. – № 3. – С. 20–29.
31. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
32. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні [Електронний ресурс] : закон України від 26.10.2017 р. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/875-12.
33. Про реабілітацію інвалідів в Україні [Електронний ресурс] : закон України від 7.08.2017 р. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/ show/2961-15.

Програму розглянуто затверджено на засіданні кафедри української мови та методики її навчання (протокол № 9 від 27 лютого 2020 року), кафедри спеціальної та інклюзивної освіти (Протокол № 9 від 18 лютого 2020 р.)

Голова фахової атестаційної комісії В. В. Розгон